

Kyllä aika rientää kun on hauskaa...

Matti Kamppinen

Asko Karjalainen, Katariina Alha & Suvi Jutila: *Anna aikaa ajatella – suomalaisten yliopisto-opintojen mitoitusjärjestelmä*. Oulun yliopisto, opetuksen kehittämissyksikkö, 2003. 86 sivua.

Lopun ajat ovat lähellä. Yliopistojen laitoksilla hikoillaan paraikaa ja vielä enemmän lähitulevaisuudessa Bologna-prosessin aiheuttamien uudistusten kanssa, kun taas kerran on tilaisuus ajatella kaikki uudella tavalla, siirtää opintojaksoja paikasta toiseen, viilata laajuuksia ja keksiä uusia vetävämpiä nimiä vanhoille toiminnoille. Yliopistonlehtorin nimikkeen voisi esimerkiksi muuttaa “korkeakouluopetuksen osaamiskeskusten linjajohtajaksi, vastuualueena perusopinnot.” Sanamagia on yksi aikamme vitsauksia: uusien sanojen keksiminen on suuriaivoisen informavorin perussynti, ja toisinaan tämä taipumus vie meidät mennessään.

Yliopistoväen avuksi opintojen restrukturointiin on jaettu oululaisten kasvatustieteilijöiden Asko Karjalaisen, Katariina Alhan ja Suvi Jutilan moniste *Anna aikaa ajatella – suomalaisten yliopisto-opintojen mitoitusjärjestelmä* (2003), jota tavaamalla pitäisi selvittää miten vaativia millaisetkin kirjat tai muut opiskelun välineet ovat. Moniste ei ole mikä tahansa tusinatuote, joita paperittomat työhuoneemme pullistelevat, vaan Opetusministeriön tuella ja mahtikäskyllä luotu evästyksen tulee käyttää uutta tutkintorakennetta luodessaan.

Monisteen perussanoma – opiskelu vaatii aikansa – on rohkaiseva, ja saa lukijan uskomaan etteivät kaikki kasvatustieteilijät ole läpeensä pahoja. Oppaassa neuvotaan useaan otteeseen antamaan opiskelijalle tarpeeksi aikaa ajatuksellisten aineiden omaksumiseen. Pelkällä ajan antamisella ei tietenkään pitkälle pötkitä, vaan opis-

kelijan opiskeluun käyttämä aika täytyy mitoit-
taa, valvoa ja palkita tai rangaista. Näin saadaan
maisterit ja kandidaatit valmiiksi ajoissa. Mitoi-
tuksen uutena työkaluna opintopiste ja 1600 vuo-
tuisen työtunnin laskelma. Kandidaatti valmis-
tuu kolmessa vuodessa ja maisteri viidessä, yh-
dellä on taskussaan 180 opintopistettä ja toisella
300. Työtunteja on mennyt vastaavasti 4800 ja
8000.

*

Opintojen mitoituksessa on perinteisesti käytet-
ty professorin intuitiota, jonka rapauduttua assis-
tentit ja lehtorit ovat avustaneet. Perinteinen ase-
telma on ollut siinä mielessä viehättävä, että
opintojen mitoitukselle on löytynyt varsin yksi-
tyiskohtaiset ja järjestelmälliset perusteet – oppiaineen
auktoriteetit pääsääntöisesti tietävät, minkä ver-
ran mikäkin vaatii ja ennen kaikkea sen, mitä
kuuluu oppiaineessa X tietää jotta voi tulla sen
alan tietäjäksi. Ongelmiakin on riittänyt. Eri yli-
opistoissa samojen tieteenalojen sisällöt ja laajuus-
det ovat olleet varsin erilaisia, eivätkä esimerkik-
si Helsingin ja Turun ihmistieteilijät, Joensuun
vastaavista puhumattakaan, ole ymmärtäneet
toisiaan. Kirjavuutta on vahvistanut ja ylläpitä-
nyt suomalaisen tieteellisen kulttuurin nurkka-
kuntaisuus, pieni laitospää ja jatko-opiskelijoiden
vähäinen liikkuvuus. Maisteriksi Turusta
valmistuneella on ollut parhaat mahdollisuudet
päästä tutkijanuralla eteenpäin juuri Turussa.
Opiskelijoiden etenemisen seuraaminen on ollut
työlästä, kun arvosanoja ei ole voitu paloitella
pienempiin osiin, ja opiskelijat ovat saaneet lais-
kotella miten parhaimmaksi näkevät.

Opintoviikkouudistuksen myötä vanhat arvo-
sanakokonaisuudet nimettiin uudelleen, ja kat-
sottiin miten se mitä on aina ennenkin tehty saa-
daan puettua opintoviikkosanastoon. Seuraukse-
na oli se, että yhden yliopiston opintoviikko on
aivan eri asia kuin toisen yliopiston opintoviikko,
ja että opintoviikosta tuli opiskelijoiden ja yli-
opisto-opettajien vuorovaikutuksen keskeinen
vaihdevaluu. Opintoviikot kiiluivat sil-
missä aina kun opettaja ja opiskelija tapasivat.

Monisteessa hehkutettu opintopisteiden ja
kokonaistyöajan tarjoama uudistus ei muuta tätä
perustilannetta tippaakaan. Antaahan toki uu-
delleen ryhmittely tilaisuuden ajatella tieteen-
alan opetusta radikaalisti uusilla tavoilla, mutta
kuka hölmö nyt tällaista tekisi. Siinähan tulisi
kerrottua maailmalle se, ettei entiset tekemiset
ole minkään arvoisia. Radikaalit uudistukset
ovat tieteessä vaaraksi, ja yleensä tieteilijöiden

oppima konservatiivinen rationaalisuus riittää
uudistusten vastustamiseen. Tulemme siis näke-
mään, miten oppiaineissa taas kerran yritetään
sorvata oppiaineen sisältöjä sellaiseen muotoon,
että ne sopivat ajanmukaiseen korkeakoulupeda-
gogiseen sanastoon.

*

Opiskelijat voisivat opiskella intensiivisemmin,
monisteessa todetaan. Tämä on totta. Moni opis-
kelija kuvittelee opiskelevansa paljonkin, mutta
ei itse asiassa satsaa kovinkaan montaa viikko-
tuntia asialle. Seurantatutkimukset, joissa on
hyödynnetty päiväkirjamenetelmää, ovat tuo-
neet esille yllättävää olla möllöttämistä koko suo-
malaisen opiskelukansan (ja muun kansan) kes-
kuudessa.

Tehokkaampi oppiminen vaatisi enemmän
opettajia, jotka vahtisivat että luennot, harjoituk-
set ja kirjallisuus prosessoitaisiin ihan oikeasti,
ajan kanssa ja tuloksiin tähdäten. Tässä katan-
nossa monisteen ajoitus on kirpaisevan osunut:
opiskelijoita yliopistoissa riittää kuin kärpäsiä
määrän villatumpun ympärillä, mutta samaan ai-
kaan ainakin humanisteilla resurssit kutistuvat.
Opettajan kokonaistyöaika ei anna mitään jous-
tovaraa, kun opiskelijoita on liikaa. Opetusminis-
teriössä tuntuu olevan kaksi henkeä, jotka toisis-
taan tietämättä antavat evästyä ja kaivertavat
toistensa oikeutusta.

*

Paikoitellen monisteen sävy on kuin suoraan pe-
ruskoulusta: yliopisto-opettaja kertoo hyvin tark-
kaan opiskelijalle sen, mitä luetaan ja missä vai-
heessa, opiskelijan omaehtoinen löytöretkeily
kutistetaan minimiin ja näin saadaan maisterit tai
kandidit sovitussa ajassa putkesta ulos. Yliopisto-
opintojen yksi pointtihan on perinteisesti ollut
siinä, että ajan myötä oppii itse erottamaan rele-
vantin aineksen vähemmän merkityksellisestä.
Tähän kuuluu turhautumista, ajatusten hettei-
kössä vaeltelua, pimeyttä, helvetin liekkiä ja lo-
pulta valoa. Fiksut pärjäävät aina ja muista ei yli-
opistoissa tarvitsisi niin paljoa välittää. Oppiai-
neet, joihin pääsääntöisesti valikoituu erityisoh-
jausta tarvitsevaa väkeä, voitaisiin käsitellä oma-
na kokonaisuutenaan, ettei tarvitsisi hapattaa
koko yliopistojärjestelmää.

Opintojen mitoituksen kylkiäisenä tyrkyte-
tään HOPS-höttöä eli henkilökohtaisten opinto-
suunnitelmien laadintaa. Itseään kunnioittavissa
oppiaineissa on aina käyty keskusteluja opiske-

lijoiden ja opettajien välillä siitä mitä kannattaisi opiskella ja missä vaiheessa, ja koko ajatus HOPS-kaavakkeista on osoitus siitä, että jotakin on valtakunnassa pahasti vialla – liikaa kasvatus-tieteilijöitä väärissä paikoissa, vai?

Sosiaalitieteilijät ovat kiinnittäneet huomiota kulttuurin infantilisoitumiseen, eli lapsenomaisen kulttuuristen kaavojen runsastumiseen. Opintojen mitoituskeskustelu ja HOPS-höttö ovat merkkejä paitsi infantilisoitumisesta, myös siitä että kun yhä useammalla yhteiskunnan alal-

la vannotaan vapauden ja säännöstelyn purkamisen nimeen, niin paradoksaalisesti säännöstelyä lisätään siellä missä se on taatusti kaikkein haitallisinta, eli tieteellisen kulttuurin ydinalueilla. Toivottavasti yliopistoväen muutosvastarinta on tarpeeksi jämerää jotta vältytään tekemästä aivan kaikkia hölmöyksiä mitä kasvatustieteissä keksitään.

Kirjoittaja on uskontotieteen lehtori Turun yliopistossa.